

สื่อใหม่กับกลุ่มชาติพันธุ์: การต่อรองทางการเมืองและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในสื่อออนไลน์

อภิรักษ์ ธรรมเสนา¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นข้อสังเกตของผู้เขียนที่ได้จากการสำรวจข้อมูลในโลกออนไลน์ ถึงความสำคัญของสื่อใหม่ ซึ่งในที่นี้หมายถึงสื่อออนไลน์ ในฐานะที่เป็นพื้นที่ต่อรองทางการเมืองและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ผ่านกรณีตัวอย่างของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่และไทลื้อ ทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ต่างใช้สื่อใหม่เป็นพื้นที่ในการสื่อสารอัตลักษณ์ โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อมีเป้าหมายในการใช้สื่อใหม่เป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ใช้สื่อใหม่เป็นช่องทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อสร้างสำนึกความเป็นไทใหญ่ที่จะเป็นพลังในการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง

อย่างไรก็ดี การศึกษาคั้งนี้ยังพบว่า ด้วยคุณสมบัติของสื่อใหม่ที่เข้าถึงได้ง่าย ก็เป็นช่องทางที่คนนอกวัฒนธรรมสามารถใช้เป็นพื้นที่ในการทำลายอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยเช่นกัน ดังนั้น การใช้พื้นที่สื่อใหม่เป็นพื้นที่ต่อรองทางวัฒนธรรม จึงเป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุดและแน่นอนตายตัว หากแต่เป็นกระบวนการที่ต้องมีพลวัตและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและสถานการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรม

¹ นักวิชาการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

Abstract

This paper presents the author's observations of the online survey results on the importance of new media, which herein means online media in the sense that they serve as a platform of political and cultural negotiation of certain ethnic groups, as illustrated through the case studies of the *Shan* and the *Tai So*. It is found that both ethnic groups have been using new media as a platform of their expressions of ethnic identity. While the *Tai So* use new media as a channel of communication in order to preserve their culture, the *Shan* use it as a channel of political movement to foster an awareness of the *Shan* identity, which will ultimately be the driving force of their political rights movement.

However, the study reveals that the accessibility of new media has also contributed to the fact that the outsiders can use them as a means to destroy cultural identities of ethnic groups. Consequently, the use of new media as a platform of cultural negotiation is a never-ending and subject-to-change process. In other words, it is a process that is full of dynamism, constantly changing in accordance with the social context as well as political and cultural situations.

เกริ่นนำ

การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในแวดวงการศึกษา ส่วนใหญ่เน้นศึกษาถึงกระบวนการสื่อสาร อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยให้ความสำคัญกับ “สื่อ” ในฐานะที่เป็นพื้นที่ในการแสดง “ตัวตน” ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความสำคัญกับ “สื่อพื้นบ้าน” ในฐานะที่เป็นพื้นที่ทางการสื่อสารที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้แสดงอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการศึกษาการแสดงอัตลักษณ์ผ่านเครื่องแต่งกาย เช่น งานศึกษาของ สุวิมล เวชวิโรจน์ (2552) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสาร